INTERNATIONAL JOURNAL OF SCIENTIFIC RESEARCHERS
ISSN: 3030-332X Impact factor: 9,493 Volume 17, issue 1, Aprel 2026
https://wordlyknowledge.uz/index.php/IJSR worldly knowledge
Index: google scholar, research gate, research bib, zenodo, open aire.
https://scholar.google.com/scholar?hl=ru&as_sdt=0%2C5&q=wosjournals.com&btnG
https://www.researchgate.net/profile/Worldly-Knowledge
https://journalseeker.researchbib.com/view/issn/3030-332X

IQTISODIYOTNI DIVERSIFIKATSIYALASHDA XORIJIY INVESTITSIYALARNING TUTGAN O‘RNI

Xudoyberdiyev Elbek Eshmamatovich

Termiz iqtisodiyot servis universiteti

Iqtisodiyot ta’lim yo‘nalishi 3-bosqich talabasi

Annotatsiya

Mazkur maqolada iqtisodiyotni diversifikatsiyalash jarayonida xorijiy investitsiyalarning tutgan o‘rni va ahamiyati tahlil qilingan. Xususan, xorijiy investitsiyalarning iqtisodiyot tarmoqlarini kengaytirish, yangi ishlab chiqarish yo‘nalishlarini shakllantirish, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish hamda eksport salohiyatini oshirishdagi roli yoritilgan. Shuningdek, investitsiyalarni jalb etish orqali iqtisodiy barqarorlikni ta’minlash, bandlik darajasini oshirish va raqobat muhitini rivojlantirish masalalari ko‘rib chiqilgan. Tadqiqot natijasida iqtisodiyotni diversifikatsiyalashda xorijiy investitsiyalardan samarali foydalanish bo‘yicha ilmiy-amaliy takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar

iqtisodiy diversifikatsiya, xorijiy investitsiyalar, to‘g‘ridan-to‘g‘ri investitsiyalar (FDI), iqtisodiy o‘sish, eksport salohiyati, texnologiya transferi, raqobatbardoshlik, investitsiya muhiti, innovatsiya, bandlik

Bugungi globallashuv sharoitida milliy iqtisodiyotlarning barqaror rivojlanishi ularning tarkibiy jihatdan qanchalik muvozanatli ekanligiga bevosita bog‘liqdir. Iqtisodiyotning ayrim tarmoqlarga haddan tashqari bog‘lanib qolishi tashqi omillar ta’sirida jiddiy iqtisodiy muammolarni keltirib chiqarishi mumkin. Shu sababli iqtisodiyotni diversifikatsiyalash, ya’ni iqtisodiy faoliyat yo‘nalishlarini kengaytirish va yangi tarmoqlarni rivojlantirish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Mazkur jarayonda xorijiy investitsiyalar muhim rol o‘ynaydi. Xorijiy investitsiyalar nafaqat moliyaviy resurslarni jalb qilish, balki ilg‘or texnologiyalar, zamonaviy boshqaruv tajribasi va innovatsiyalarni milliy iqtisodiyotga olib kirish imkonini beradi. Iqtisodiyotni diversifikatsiyalashning mohiyati va ahamiyati Iqtisodiy diversifikatsiya – bu iqtisodiyotning turli sohalarini rivojlantirish orqali daromad manbalarini kengaytirish va iqtisodiy xavflarni kamaytirishga qaratilgan jarayondir. Diversifikatsiyaning asosiy maqsadlari quyidagilardan iborat:

iqtisodiy barqarorlikni ta’minlash

eksport tarkibini kengaytirish

yangi ish o‘rinlari yaratish

tashqi iqtisodiy omillarga qaramlikni kamaytirish

Diversifikatsiya ayniqsa tabiiy resurslarga boy mamlakatlar uchun muhim bo‘lib, ular xomashyo eksportiga qaramlikni kamaytirishga xizmat qiladi. Xorijiy investitsiyalar va ularning turlari Xorijiy investitsiyalar – bu chet ellik investorlarning boshqa mamlakat iqtisodiyotiga kiritgan kapital qo‘yilmalari bo‘lib, ular iqtisodiy rivojlanishning muhim omili

hisoblanadi. Xorijiy investitsiyalar quyidagi asosiy turlarga bo‘linadi: To‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiyalar (FDI) – investor ishlab chiqarish faoliyatida bevosita ishtirok etadi. Portfel investitsiyalar – qimmatli qog‘ozlarga mablag‘ kiritish orqali amalga oshiriladi. Xalqaro kreditlar va qarzlar – davlat yoki korxonalar tomonidan olinadi. Ularning ichida eng samaralisi to‘g‘ridan-to‘g‘ri investitsiyalar bo‘lib, ular ishlab chiqarish, xizmat ko‘rsatish va infratuzilma sohalarining rivojlanishiga katta ta’sir ko‘rsatadi. Xorijiy investitsiyalar iqtisodiyotni diversifikatsiyalash jarayonida bir qator muhim vazifalarni bajaradi. Xulosa qilib aytganda, xorijiy investitsiyalar iqtisodiyotni diversifikatsiyalashning muhim omillaridan biri hisoblanadi. Ular orqali milliy iqtisodiyotga kapital, ilg‘or texnologiyalar va zamonaviy boshqaruv tajribasi kirib keladi. Bu esa yangi tarmoqlarning shakllanishi, ishlab chiqarish samaradorligining oshishi hamda eksport tarkibining kengayishiga xizmat qiladi. Shu bilan birga, xorijiy investitsiyalar bandlikni oshirish va iqtisodiy barqarorlikni ta’minlashda ham muhim rol o‘ynaydi. Shuning uchun investitsiya muhitini yanada yaxshilash va xorijiy investorlar uchun qulay sharoitlar yaratish iqtisodiy rivojlanishning ustuvor yo‘nalishlaridan biri bo‘lib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining investitsiya va iqtisodiy islohotlarga oid farmon va qarorlari.
2. O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi ma’lumotlari.
3. O‘zbekiston Respublikasi Investitsiyalar, sanoat va savdo vazirligi materiallari.
4. Jahon banki (World Bank) hisobotlari.
5. Xalqaro valyuta fondi (IMF) tahliliy ma’ruzalari.
6. Dunning J.H. “Multinational Enterprises and the Global Economy”.Krugman P., Obstfeld M. “International Economics: Theory and Policy”. Porter M. “The Competitive Advantage of Nations”.
7. Mahalliy va xorijiy ilmiy jurnallarda chop etilgan maqolalar.